

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Parliamentary Control over Foreign Policy

Baehr, P.R.

Citation

Baehr, P. R. (1982). Boekbespreking van: Parliamentary Control over Foreign Policy. *Acta Politica*, 17: 1982(1), 139-141. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3452277>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3452277>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

liberalisme en de verzorgingsstaat

Liberalisme en de verzorgingsstaat

Op twee belangrijke punten heeft Gutmann haar visie op het liberale systeem geconfronteerd met andere opvattingen, namelijk met de kritiek op het privé-recht van produktiemiddelen (Maitland) en met de voorkeur van een verdeling volgens de markt (Nozick). Hiermee brengt Gutmann belangrijke wijzigingen aan in het klassieke liberalisme. Gevoerd bij de strikte puz-

Boekbesprekingen

Antonio Cassese (ed.), **Parliamentary Control over Foreign Policy: Legal Essays**, Alphen aan den Rijn (Sijthoff & Noordhoff) 1980, x, 260 pp., f 65,—.

Dit boek bevat een negental bijdragen over de rol van parlementen bij de totstandkoming van en de controle op de buitenlandse politiek. Zeven daarvan gaan over nationale parlementen (Engeland, Frankrijk, West-Duitsland, Denemarken, Italië, de Verenigde Staten en de rol van de parlementen van de negen lidstaten van de EEG ten aanzien van Europese zaken); twee behandelen het Europese Parlement, respectievelijk met betrekking tot de externe betrekkingen van de EEG en met betrekking tot de Europese Politieke Samenwerking.

De bedoeling van het boek is, zoals de redacteur in een kort voorwoord opmerkt, na te gaan waar en op welke wijze een veronderstelde 'erosie' van de rol van het parlement in de buitenlandse politiek ten gunste van de uitvoerende macht zich heeft voorgedaan en of er mogelijkheden zijn nieuwe vormen van 'interventie' (niet nader gedefinieerd) en controle van parlementen in de buitenlandse politiek te ontwikkelen. Om dit thema goed te behandelen, was een gemeenschappelijk raamwerk of ten minste een veel uitvoeriger inleiding van de redacteur op zijn plaats geweest. Er zijn vele gemeenschappelijke elementen in het functioneren van parlementen ten aanzien van de buitenlandse politiek te onderkennen. Men denke slechts aan belangrijke onderwerpen als het belang van continuïteit en coherentie van het buitenlands beleid, de vraag of onderhandelingsposities strikte geheimhouding vereisen, de vraag of parlementaire controle alleen achteraf of ook, of juist, vooraf dient te geschieden. Het zou de moeite waard zijn geweest deze en dergelijke vragen, systematisch geordend, aan de verschillende auteurs ter behandeling voor te leggen. Helaas is dat blijkbaar niet gebeurd. 'Each contributor has been left free to deal with the issues that he deemed the more appropriate', zegt de redacteur, die zijn rol bij de organisatie van dit boek blijkbaar nogal minimalistisch heeft opgevat. Het resultaat is een nogal onevenwichtig geheel. Sommige bijdragen zijn zeer kort en nogal oppervlakkig (Brownlie over Engeland, Mendel over Denemarken en Gaja over de EPS), andere daarentegen weer te lang en te detaillistisch (Cassese over Italië). Ook wordt een concluderend nawoord voor het geheel node gemist. Zo moet men bijvoorbeeld concluderen op grond van de bijdragen van Cot over Frankrijk en van Tomuschat over West-Duitsland dat de Bundestag een veel effectievere controle over het buitenlandse beleid kan uitoefenen dan het Franse parlement. Het zou de moeite waard zijn geweest als de redacteur deze conclusie zou hebben besproken,

waarbij overigens moet worden aangetekend dat Tomuschat zijn analyse heel wat degelijker onderbouwt dan het Franse parlamentslid Cot, die duidelijk nog wat oud zeer te verwerken had, toen hij zijn bijdrage schreef.

Wat overblijft, bij het ontbreken van een gezamenlijk raamwerk, zijn individuele bijdragen waarvan sommige zeer lezenswaardig zijn. De beste zijn de bovengenoemde over West-Duitsland van Tomuschat, die van Weiss Fagen over de Verenigde Staten en die van Weiler over het Europese Parlement en de externe betrekkingen van de EEG. Tomuschat taxeert zeer hoog de mogelijkheden van de Bundestag, niet alleen om achteraf het beleid te beoordelen, maar ook om actief deel te nemen aan de totstandkoming van de fundamentele oriëntaties in de buitenlandse politiek. Men moet zich overigens in dit verband wel afvragen of hij zich hierbij niet, net als de meeste andere auteurs in dit boek, te veel laat leiden door formeel-juridische overwegingen en te weinig oog heeft voor de politieke aspecten. Hij merkt bijvoorbeeld op dat de vraag of bepaalde voorbehouden die de regering wil maken ten aanzien van internationale verdragen ter goedkeuring aan het parlement dienen te worden voorgelegd. Juridisch bestaat daar geen eenstemmigheid over; er kan echter weinig twijfel over bestaan dat een dergelijk voorbehoud politiek uitermate relevant moet worden geacht. In de praktijk blijkt dit overigens tot nu toe niet tot problemen te hebben geleid. Een belangrijk tekort aan de parlementaire controle op het buitenlandse beleid acht Tomuschat het gebrek aan openbaarheid. Hij meent dat de Bundestag zelf wel goed op de hoogte wordt gehouden van belangrijke ontwikkelingen op buitenlands gebied, maar dat het publiek te weinig op de hoogte is. Er lijkt ook op dit gebied de laatste tijd van enige verandering sprake te zijn in West-Duitsland, nu ook daar vitale onderdelen van het buitenlands beleid – de kwestie van de stationering van de kernwapens – tot grote en emotionele publieke debatten hebben geleid.

Uiterst boeiend is de bijdrage van Patricia Weiss Fagen over de rol van het Amerikaanse Congres in de totstandkoming van President Carters mensenrechtenbeleid. Zij besteedt uitvoerig aandacht aan de vele problemen die zich daarbij voordeden en de dilemma's die niet werden opgelost. Genoemd worden o.a. de afweging van het streven naar ontspanning tussen Oost en West enerzijds en het aan de orde stellen van de schendingen van mensenrechten in de Sowjet-Unie anderzijds, de afweging van het geven van ontwikkelingshulp aan landen met een dictatoriaal regime die mensenrechten schenden en de institutionele voorzieningen die werden geschapen, om althans te proberen te komen tot een enigermate geïntegreerd beleid. Dat laatste lukte slecht of in het geheel niet. Interessant is in dit verband ook de aandacht die deze auteur besteedt aan de coalities van 'liberals' die vonden dat de regering-Carter niet ver genoeg ging in haar mensenrechtenbeleid en conservatieven die vonden dat ze veel te ver ging (behalve dan natuurlijk als er sprake was van kritiek op de Sowjet-Unie):

'Indeed, even the proponents of the human rights legislation expressed some discomfort at such allies as John Rousselot (R-North Carolina) formerly associated with the John Birch Society; Jesse Helms (R-California); and Strom Thurmond (R-South Carolina), all staunch conservatives'. (p. 134, n. 13).

Wat naar voren komt uit deze voortreffelijke bijdrage is een grote hoeveelheid goede bedoelingen (bij de regering-Carter) die echter verzandden in verwarring en onopgeloste dilemma's.

Het stuk van Joseph Weiler bevat interessante informatie over de mogelijkheden van het Europese Parlement, om een greep te krijgen op de externe betrekkingen van de Gemeenschap. Hij is zich goed bewust van de beperkingen waaraan in het algemeen het optreden van het Europese Parlement onderworpen is. Hij pleit voor een versterking van de personele staf van de betrokken commissies en meent dat ook een vergroting van de bevoegdheden van het Parlement op het gebied van de sluiting van verdragen met derde landen gewenst zou zijn; dat zou echter een wijziging van het Verdrag van Rome betekenen. Het stuk is, evenals de andere stukken over Europese politiek enigszins achterhaald, omdat nog geen rekening kon worden gehouden met nieuwe ontwikkelingen ten gevolge van het direct verkozen zijn van het Europese Parlement.

Het tijdgebundene van de meeste bijdragen aan dit boek is trouwens opvallend. Zo behandelt Cot een door de Franse socialisten ingediend amendement op de grondwet dat de rol van het parlement bij de goedkeuring van verdragen aanzienlijk zou versterken:

'We have no reason to believe that the government will favour this text. So only one hope remains: that of changing the majority'. (p. 24).

Inmiddels (juni 1981) is die meerderheid inderdaad veranderd. Het zal interessant zijn te zien of de nieuwe Franse regering positiever tegenover het voorstel zal staan dan de vorige.

P. R. Baehr

J. R. Pennock, *Democratic Political Theory*, Princeton, N.J. (Princeton University Press), 1979, 573 blz., pb. \$ 6.95.

Het zal niet gaan behoren tot de grote werken van de moderne politicologie – J. R. Pennocks 'Democratic Political Theory'. En toch is Pennock een van de weinige politicologen van wie men had mogen verwachten dat hij in staat zou zijn te voldoen aan de opdracht een standaardwerk over democratische politieke theorie te schrijven. Hoewel het boek als encyclopedische studie tot op zekere hoogte toereikend is, mist het de systematiek en de consistentie, die noodzakelijk zijn om het als standaardwerk aan te merken. Degenen, die geneigd zijn Pennock te verdedigen onder verwijzing naar de door hemzelf gestipuleerde spanningen binnen het democratiebegrip, maken zich schuldig aan kennistheoretische alchemie. Want ook over een onderwerp, dat noopt tot uiteenzettingen over spanningen en contradicties, is een systematische, consistente studie te schrijven. Ware het niet dat Pennock in een aantal hoofdstukken gelukkigerwijs put uit zijn eerdere politiek-theoretische oeuvre (bijvoorbeeld in hoofdstukken over responsiviteit en verantwoordelijkheid en over vertegenwoordiging), dan zou men de lezer in plaats van de ruim 500 bladzijden van harte veel beknopter studies, zoals J. Lively's 'Democracy' (Oxford: Basil Blackwell 1975, 154 blz.) kunnen aanbevelen.

Dit zij gezegd opdat men zich niet laat misleiden door verwachtingen die de naam van de auteur en de titel van het boek zouden kunnen wekken. Wij behoeven ons vervolgens ook niet meer uit te putten in kritiek op de te lange excursies, waarin